

TAMARIKI TIME

COVID-19
IMMUNISATION
PROGRAMME

KO E NGAHI FAKAHINOHINO
FEKAU'AKI MO HONO HUVU
MALU'I 'O E FĀNAU TA'U 5 KI HE II

Koe'uhi ke lava lelei 'a hono tauhi 'o 'etau fānau, 'oku mahu'inga ke fuofua ma'u 'a e ngaahi fakahinohino lelei taha, pea 'i he 'ene pehēko e ngaahi tefito'i mo'oni eni fekau'aki mo e COVID-19, huhu malu'i pea mo 'etau fānau.

'E fiema'u ha ngofua

Kuopau ke fuofua ma'u ha ngofua mei he mātu'a, tauhi, pe ko la 'oku ne tauhi fakalao 'a e fānau 'i he to'u ko'eni. 'E 'ikai ngofua ke huhu malu'i ha fānau ta'u 5 ki he 11 'o kapau kuo te'eki ke ma'u ha ngofua.

Ko e COVID-19 'oku 'ikai ke fu'u fakatu'utāmaki ia ki he tokolahi 'o e fānau iiki

Ko e monū'ia'anga 'e tau longā'i fānau he ka nau pihia pe puke 'i he COVID-19 'e 'ikai ke nau uesia lahi fēfē ai.

Ka 'e 'i ai pe 'a e fānau iiki 'e lava ke nau puke lahi 'aupito 'i he COVID-19

'Oku tātaitaha pe, ka 'e lava ke puke lahi ha fānau iiki 'i he COVID-19, 'o a'u ke nau tākoto ai 'i falemahaki he taimi ni'ihi. 'Oku ala hoko eni ki he fānau ko ia 'oku nau 'osi puke 'i ha fa'ahinga mahaki kehe pe ko ha fa'ahinga matu'utāmaki'anga kehe.

'Oku malu'i 'e he huhu malu'i 'a e fānau mei he matu'utāmaki'anga ko ia

'I he fānau iiki tokolahi, 'e 'ikai ala hoko ha faingata'a'ia kiate kinautolu 'o makatu'unga 'i he COVID-19, ka ko hono 'oatu 'a e huhu malu'i COVID-19, ki he fānau kotoa pe 'oku nau 'osi ta'u 5, ko e mahino ia 'oku 'i ai 'a e founa malu ke fai'aki 'a hono malu'i lelei taha 'o kinautolu.

Kapau 'oku ke hoha'a ki he me'a ni pea ke fetu'utaki 'o fakahā ki ha mataotao falala'anga 'i he faito'o mo e tauhi 'o e mo'ui lelei (medical professional)

Fakahā ki he tokotaha falala'anga ni 'a e ngaahi fiema'u fakafo'ituitui ma'a ho'o fānau pea mo ha ngaahi matu'utāmaki'anga 'oku ke 'ilo ki ai. Ko e tokotaha falala'angā ni ko ha toketā, neesi pe ko ha taha 'oku ngāue 'i he tauhi 'o e kakai ke nau mo'ui lelei. 'E lava ke mou femahino'aki 'i he mo'ui lelei 'a ho'o fānau, pea mo ha ngaahi me'a te nau pihiangofua ange ai 'i he COVID-19.

Ko e faito'o huhu Pfizer ma'ae fānau iiki kuo 'osi toutou sivi pea 'oku hao mo malu ke faka'aonga'i

Kuo 'osi faka'aonga'i ia 'i he fānau iiki laui miliona 'i māmani pea kuo 'osi vakai'i 'e he Medsafe New Zealand 'o fakamo'oni'i 'oku hao mo malu ke huhu'aki 'a 'etau fānau.

Ko e lahi 'o e faito'o ke faka'aonga'i

'E si'isi'i ange 'a e faito'o huhu malu'i Pfizer 'e fai'aki 'a e huhu 'o e fānau si'i hifo he ta'u 11 'i hono fakahoa mo e faito'o 'oku faka'aonga'i ki he kakai lalahi. 'Oku hā mei he ngaahi fakatotolo fakafaito'o, 'e 'ikai ke kehekehe 'a e 'aonga 'o e faito'o si'isi'i ki he fānau pea mo e faito'o 'oku fai ma'ae kakai lalahi.

'E fiema'u ke huhu tu'o 2 'a e fānau ke ma'u ai 'a e malu'i lelei taha.

‘Oku hanga ‘e he faito’o huhu malu’i ‘o ako’i ‘a hotau sinó ke ne fakafepaki’i ‘a e COVID-19

‘Oku tatau pe ia pea mo e ngaahi huhu malu’i mei he tale loloa, mīsele mo e polio. ‘Oku hanga ‘e he faito’o huhu malu’i COVID-19 ‘o fekau’i ‘a e naunau malu’i ‘o e sino (immune system) ke tokoni ki hono malu’i kitautolu mei he vailasi.

Ko hono vakai’i (monitoring) lelei kinautolu

Hili ‘a hono fai ‘o e huhú, ‘e fiema’u ‘a e fānaú ke nau tatali si’i ‘i ha **miniti ‘e 15** ke vakai’i lelei kinautolu ‘e ha tokotaha taukei he tauhi ‘o e mo’ui lelei.

‘Oku hao mo malu ‘a e faito’o huhu malu’i Pfizer ke faka’aonga’i ‘e he fānau iiki ‘oku nau mo’ua he fa’a fepaki kovi (allergic) honau sinó mo ha faito’o, pe ko ha me’akai mo e alā me’a pehē.

Kapau ‘oku fa’a hoko ha me’a pehé ni ki ho’o tama/fānau, ‘e lava ke fuoloa ange ‘a ‘ene tatali (a’u ‘o miniti ‘e 30) ke vakai’i fakalelei kinautolu.

Ko ha ngaahi faka'ilonga 'oku 'asi he sino hili 'a e huhu (side effects)

Ko e 'asi 'a e ngaahi faka'ilonga (side effects) 'i he fānau iikí 'oku tatau pe ia mo 'ene hoko 'i he kakai lalahi.

Ko e ngaahi me'a angamaheni pe ia 'o hangē ko e mamahi 'a e uma na'e fai ai 'a e huhú pea mo ha felāngaaki pe ongo'i hela'ia pe tāvaivaia.

Pea 'oku 'osi pe ia hili ha 'aho 'e 2. Ko e myocarditis pea mo e pericarditis 'oku fa'a hoko mo ia, ka 'oku hāhāmolofia, kaekehe 'oku mahu'inga ke 'ilo 'a hono ngaahi faka'ilongá 'i ha'a ne hoko 'i he ngaahi to'u kehekehe 'oku nau kau he huhu malu'i.

'Eke ki he tokotaha 'oku ne fai 'a e huhú pe ko e hā 'a hono ngaahi faka'ilongá hili 'a e huhu.

Ko e ngaahi ola ta'e amanekina eni 'oku lahi 'a 'ene 'asi mei he huhu malu'i COVID-19:

Mamahi 'a e uma

Langa'ulu

Ongo'i hela'ia
pe tāvaivaia

Tokakovi'ia

Mofi pe tauta'a/
pupuha'ia

Felāngaaki 'a e
uoua

Ko e huhu malu'i 'booster'

Ko e me'a mahu'inga 'e taha 'e lava ke ke fai ke toe malu'i ai 'a ho'o fānau ko hono fakahoko 'a ho'o huhu booster.

'Oku lava ke ke huhu booster kapau kuo ke 'osi ta'u 18, 'osi lava mo ho'o huhu hono 2 ha māhina 'e 3 kimu'a.

*Oku te'eki ai ke ngofua ke fai ha huhu booster 'o kinautolu ta'u 18 mo si'i hifo.

Hoko atu 'a hono talanoa'i

Kapau 'oku 'i ai ha'o ngaahi fehu'i fekau'aki mo e COVID-19, mo'ui lelei 'a ho'o fānau, mo e faito'o huhu malu'i, 'oku mahu'inga ke hokohoko lelei atu pe 'a e femahino'aki mo ha taha 'oku ne 'ilo 'a e ngaahi me'a ke fai.

Tala pe fakahā ia ke 'ilo ki ai 'e ho'o toketā, tokotaha ngāue pe tauhi 'o e mo'ui lelei, pe telefoni ki he COVID-19 Healthline 'i he **0800 28 29 26**.

